

Դժբախտ իրականութիւնը այն է որ հետզհետեւ կը պակսին սրբաշուքի, հնազանդութեան սիրահար գրազէտներ, մասայ ամառայութիւն մը տարածելով իրենց ետին:

Մեծ պտտեցողքով յառաջ, Թիւրքոյ մէջ, Համախան շրջանին, արեւմտեան հայ գրականութիւնը եղաւ խորթ գոյնը, թեթեւ, ճառով բառերով գրականութիւն մը: Տիրող եւ հալածող գրաքննութիւնը եթէ մէկ կողմէն չլաւացնէ հայ գրականութեան ծաղկող ու ազատ թափը, Համախան շրջանին, միւս կողմէն սակայն (ինչպէս որ կատակախառն կ'ըսէինք) վերջ տուաւ աւան րաւաստեղծութիւններու:

Եւ հիմայ մեր սիրուն եւ ճկուն աշխարհարարը, որու մարտապաշտ մշակն էր Հ. Ասատուր, կ'աղծուէին անգիտակ ու անզգայ մշակներու գրչին տակ, եւ նորքը չեն հասներ, կամ թէ չեն ուզեր հասնիլ ու հասուննալ:

Հիմայ շատ դիւրին է յօգուած գրել խաղաթիւններով ու տափախութիւններով խճողում, շրեղ կողքերու ներքեւ եւ պոռոտ վերնագրերով ուսու մտասիրութիւններ հրատարակել, իսկ իրքեւ քանատեղծութիւն, անհամ, անարուեստ սողեր յերթելով: Եւ այսպէս ո՛չ միայն լեզուն է որ կը տուժէ, այլ նաեւ գրելու եւ լեզուի աւելանքը:

Հ. Ասատուր այնչափ նախանձախնդիր էր լեզուի կանոններուն որ երկիւղածութեան հասուցած էր գոյն:

Եթէ նախական է լեզուն, եթէ պայման է լեզուն, կենդանի գեղեցկութիւնը, գեղեցիկ գրականութիւն մը արտադրելու համար, Հրանտին գրականական երկիւղածութիւնը կ'արժէ որ նշանակութիւն մը ունենայ իրենց մայրենի լեզուն սիրողներուն գիտակցութեան մէջ:

Բ. Ե.

Ի ԶՈՒՐ ԽՈՐՏԱԿՈՒԱԾ ԿԵԱՆՔ ՍԸ

Բնիկ Կարենցի Դանիկ Տեկոսեան, ծն. 1907, որդի Յակոբի եւ Զապէի, հայկական արագրութեանց ընթացին կ'իյնայ Նիյր Իսրի Սերիլիասի որբանոցը: Հայաստ. Մ. Պիլֆօրս, Նիյր Իսրի Պաղեսիկի Տեօրեան, 1922 Նոյեմ. 22ին Նագարքի որբանոցը կը փոխարկուի Դանիկը, իսկ 1924 ին կ'որդեգրէ զայն եւ կը բերէ Երուսաղէմ Սեյր-ձօրձ դրպոցը, ուր սփռելի յառաջիմութիւն եւ ընդունակութիւն ցոյց կուտայ, այնպէս որ Մ. Պիլֆօրս Պերուրի Ամերիկեան Համալսարանը կը որդեկ գայն իր ծախսով 1927 ի աշնան: Դանիկի ինչ ժամանակի մէջ ոչ միայն իրեն ուսանող սոցալական ճիւղ կը բռնէ իր դասարանին մէջ, այլ նաեւ առաջնորդելու կարողութիւն մը կ'արձայնէ իր ընկերներուն մէջ:

Յուլիս 4 ին, Տափ օդերէն ներդում, քանի

մը ընկերներով յոյսով կ'երթայ Շան Կեսք (Նանք - Կ - Բիւյ) Պերուրի մօտիկ, Դանիկ կիրք յուրորդ մըն էր. բայց սոսանց գիտելով թէ զեք այնքան խորունկ չէ, երբ քարծրէն գլխիկայր ջուր կը նետուի, խեղճ երեսաւոր շին գլուխը եւ ողնախելը կը վնասուին ծանծաղ զեքի սաղկոյսին զարնելով. իր ընկերները Պերուր խիանցանց կը փոխադրեն զինքը, բռնիկներ իրենց բոլոր գիտութիւնը եւ արուեստը կը գործածեն փրկելու համար յուսոյից ուսանողին կեանքը, բայց իզուր. հեշտին հ'անցանալով ծովի եւ անուշիկ սառնալիքներու մէջ զարնանալի աշխարհին մը երեսան բերելով կը մահանայ Յուլիս 16, ԲՇ. Կեսքէն ետքը ժամը 3 ին: Մ. Պիլֆօրս հետադարձ Երուսաղէմէ կանչուած էր Պերուր իր որդեգրին մօտ գտնուելու. կը հասնի հոն Յուլիս 8 ին: Դժբախտ երեսասարդը չի կորսնցներ իր մէքի պայծառութիւնը մինչեւ իր մահուան օրը: Թաղուր մը կը կասարուի արայոյց կերպով, Հայք. եկեղեցւոյ կողմէն Յուլիս 17 ին, իր դպրոցակիցները կը կազմեն յոյարկաւորութեան քափօր: Մ. Պիլֆօրս եւ Տօք. Բիկը դասականականներով կը դրուանեն փայլուն կարգաւորութիւններով օժտուած դժբախտ ուսանողը: Ամեն. Ս. Պատրիարք Զօր եւ Լուսարարագէտ Մեարայ Արքապետին ցաւակցական հետադիմութիւնն ալ, ուղղուած Պիլֆօրսին, կը կարգադրին Դանիկի հողաւորութեան վրայ:

Մ. Պիլֆօրս մահաւանան տեղեկագրով մը փաղտեղիկ երեսասարդին մահուան պարագաները հաղորդած է Ն. Ամեն. Արքապետին:

Մ. Պիլֆօրս սա տղերով կը վերջանէ իր տեղեկագիրը — «Կը հաւաստեմ թէ Դանիկի կեանքին աղիւցութիւնը երկար տեւել պիտի ըզգան շատ, եւ եւ ինձի համար խնայակաւ առանձնաշխարհում մը կը կեանքն ու կը ցոյց օգնել իր դասխարսկութեան»:

Դանիկ կ'ուզէր անարագիտ ըլլալ, եւ ինչ ինչ գործեր կամ իր դրամ շահելու, որպէս զի ուրիշներէն կախում չունենայ այդու իր ուսանողութեան շրջանին:

Մրանց կ'ողորմէր յոսոյից հայ որդի մը կեանքին խորհարարութիւնը այսպէս ճիշդէն, եղերական պարագաներու մէջ:

Տեղից դաս մը կայ կեանքի այս փաղտեղ, եւ իզուր խորհարարութիւն մէջ՝ մեր բոլոր երեսանցներու եւ ինքնակրօն երեսասարդներուն համար որ զգաս եւ զգոյշ ըլլան իրենց մարգարէներուն եւ մրցանքներուն մէջ: